

درآمدی بر

غرب‌شناسی انتقادی

مجموعه نویسندگان

الْعَجَبَةُ الْعَبَّاسِيَّةُ الْمَقْبَسَةُ مَرْكَزُ الدِّرَاسَاتِ الْإِسْلَامِيَّةِ الْاِسْتِرَاطِيْجِيَّةِ

درآمدی بر غربشناسی انتقادی / نویسندگان حبیب‌الله بابائی... و دیگران.

مشخصات نشر: قم: العتبة العباسية المقدسة، المركز الاسلامي للدراسات الاستراتيجية، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۴۲ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک: 978-622-96466-3-2

یادداشت: نویسندگان حبیب‌الله بابائی، محمدعلی توانا، احمدرضا مفتاح، احمد کلاته‌ساداتی، غلامعلی سلیمانی، غلامرضا جمشیدیها، سیدمحمدجواد قربی.

یادداشت: کتابخانه.

موضوع: غربشناسی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها -- Occidentalism -- Addresses, essays, lectures

شناسه افزوده: بابائی، حبیب‌الله، ۱۳۵۴

رده بندی کنگره: C۲۴۵ رده بندی دیویی: ۹۸۲/۰۹۸۲۱

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۹۹۵۵۹

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیفا، وضعیت فهرست نویسی: ق.م.

درآمدی بر غربشناسی انتقادی

نویسندگان: حبیب‌الله بابائی، محمدعلی توانا، احمدرضا مفتاح، احمد

کلاته‌ساداتی، غلامعلی سلیمانی، غلامرضا جمشیدیها و سیدمحمدجواد قربی.

ناشر: المركز الاسلامي للدراسات الاستراتيجية (وابسته به عتبة مقدسه عباسيه عليه السلام).

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

قیمت: ۴۵۰۰۰ ریال

نشانی: قم، خیابان معلم، مجتمع فرهنگی حضرت فاطمه معصومه سلام الله عليها

تلفن: ۰۰۹۸-۲۵-۳۷۷۳۱۱۳۳

وبسایت: www.iicss.iq ایمیل: islamic.css@gmail.com

تیراژ ۲۰۰۰

فهرست مطالب

۹	مقدمه مرکز.....
۱۵	رویکردهای تمدنی در غرب شناسی.....
۱۶	مقدمه.....
۱۹	تعریف «غرب» در غرب شناسی.....
۲۱	معنای غرب شناسی.....
۲۲	معنای رویکرد تمایزی در غرب شناسی.....
۲۵	گونه های مختلف غرب شناسی.....
۴۸	نتیجه.....
۵۳	شناخت عینی غرب توسط محقق مسلمان.....
۵۵	مقدمه.....
۶۶	چهارچوب ذهنی - زبانی درون گرایانه برای شناخت غرب.....
۷۰	مدل روشی: جامعه شناسی تاریخی.....
۷۷	چهارچوب ذهنی - زبانی برون گرایانه به شناخت غرب.....
۸۲	الگوی روشی نمونه: شرق شناسی وارونه.....
۸۶	چهارچوب ذهنی - زبانی تلفیقی به شناخت غرب.....
۹۱	الگوی روشی نمونه: پدیدارشناسی تلفیقی.....
۹۵	نتیجه.....
۱۰۵	غرب و مسیحیت.....
۱۰۵	مقدمه.....

۶ ❖ درآمدی بر غرب‌شناسی انتقادی

۱۰۶	 مسیحیت؛ دوره باستان و قرون وسطی
۱۰۹	 رنسانس
۱۱۲	 نهضت اصلاح دینی
۱۱۷	 عصر روشنگری
۱۲۱	 مسیحیت در دنیای مدرن
۱۲۵	 مسیحیت در ایالات متحده آمریکا
۱۳۰	 نتیجه
۱۳۷	 اسلام و غرب
۱۳۸	 مقدمه
۱۴۱	 غرب‌شناسی و ایمان
۱۴۷	 غرب‌شناسی در جهان اسلام
۱۵۳	 غرب‌شناسی انتقادی در جهان اسلام
۱۶۱	 غرب‌شناسی انتقادی، مقاومت و چالش‌ها
۱۶۶	 نتیجه
۱۷۳	 بحران غرب؛ اخلاق، معنویت و زیست‌بوم
۱۷۴	 مقدمه
۱۷۸	 انسان مدرن و بحران تمدن
۱۸۲	 الف: بحران اخلاق
۱۸۶	 ب: خلأ معنا و معنویت
۱۹۱	 ج: بحران طبیعت و زیست‌بوم
۱۹۵	 نتیجه
۲۰۵	 غرب و هژمونی استعماری

فهرست مطالب ❖ ۷

مقدمه.....	۲۰۶
ملاحظات مفهومی در باب هژمونی.....	۲۰۸
هژمونی غرب و روند استعماری.....	۲۱۲
مراحل چندگانه هژمونی استعماری با ابتناء بر تجربه تاریخی غرب.....	۲۱۶
ابزارشناسی هژمونی استعماری غرب.....	۲۱۹
تحول ابزار استعماری غرب از سخت‌افزارگرایی به نرم‌افزارگرایی.....	۲۱۹
گونه‌شناسی ابزارهای استعماری.....	۲۲۱
تسلیمات نظامی و نیروی نظامی‌گری.....	۲۲۱
رسانه‌های بین‌المللی.....	۲۲۲
نفوذ فرهنگی و ترویج سبک زندگی غربی.....	۲۲۳
تحریم‌های همه‌جانبه.....	۲۲۴
نتایج عملکرد هژمونی استعماری غرب.....	۲۲۵
ایجاد ترس، ناامنی و منازعه در جامعه جهانی.....	۲۲۵
عامل عقب‌ماندگی و تثبیت وابستگی کشورهای حاشیه‌ای.....	۲۲۶
استحالة ارزش‌های دینی.....	۲۲۸
گسترش منازعات قومی و اقلیت‌ها در کشورهای مختلف.....	۲۲۹
نسل‌کشی و انهدام سیاسی - مذهبی در سیطره جهانی.....	۲۳۰
فقر فزاینده و گرسنگی جهانی (ناتوانی ملت‌ها در تأمین نیازها).....	۲۳۱
ترویج فساد اخلاقی، فحشاء و بی‌بندوباری.....	۲۳۱
تخریب چهره‌ی اصیل اسلام ناب محمدی (ص) در افکار عمومی بین‌المللی ..	۲۳۲
اضمحلال هژمونی آمریکا.....	۲۳۳
الف. هویت‌های سیاسی رقیب.....	۲۳۷

مقدمه مرکز

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ^۱

دانش غرب‌شناسی به اقتضای گستره مفهومی و موضوعی، ماهیتی چندرشته‌ای دارد و مستلزم آن است که نظریات و روش‌های اختصاصی اغلب رشته‌های تخصصی علوم و خصوصاً علوم انسانی در آن به کار گرفته شود. دانش‌هایی همچون تاریخ، جغرافیا، فلسفه، الهیات و ادیان، هنر و ادبیات، باستان‌شناسی، مطالعات فرهنگی، اقتصاد، سیاست، حقوق، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی از جمله مهم‌ترین رشته‌ها و رویکردهای تخصصی موردنیاز در این حوزه مطالعاتی است. بر این مبنا، یافته‌های هر یک از این دانش‌ها درباره غرب، به مثابه قطعات جورچین و به تدریج، خواهند توانست چهره‌ای کامل‌تر و معتبرتر از کلیت غرب را ترسیم کنند. گرچه وزن و سهم این دانش‌ها در شناسایی ماهیت و ابعاد غرب یکسان نیست و در پیشینه این مطالعات

۱. البقرة: ۱۱۵.

۲. الحجرات: ۱۳.

نیز تاکنون، برخی رویکردها همچون بررسی‌های فرهنگی و فلسفی و یا مطالعات تاریخی و سیاسی غلبه داشته است. در این باره چند نکته وجود دارد:

۱. با این‌که تقلیل اهداف و غایات مطالعات غرب‌شناسی به صرف «غرب‌ستیزی» و یا «دشمن‌شناسی» مطلوب نیست، اما کارنامه مواجهه غرب با شرق، چه در گذشته و چه هم‌اکنون، آکنده از انواع ظلم و تعدی و تجاوز و فساد و خونریزی و غارت و تخریب است و بیراه نیست اگر غرب در نگاه شرق، همچنان همراه با حس ناامنی و تهدید و حتی انتقام‌جویی باشد. با این‌همه، غلبه مطلق و تعمیم چنین نگاهی در شناسایی همه ابعاد غرب، سبب نادیده گرفتن و نشناختن بخشی از واقعیت‌های غرب خواهد بود. میراث و موجودیت غرب - با همه جهات سلبی که در مواجهه با ما داشته و دارد - در کارنامه خویش، خالی از حسنات و خدمات نیست و مشتمل بر بخش مهمی از سرمایه گران‌بهای تجربه و اندیشه‌های بشری در عرصه‌های گوناگون است.

۲. غرب‌شناسی برای ما مسلمانان به معنای واقعی کلمه دارای اهمیت و ماهیتی «راهبردی» است. چه این‌که تمام مؤلفه‌ها و زمینه‌های «رقابت» تمام‌عیار و نزاع نفس‌گیر و همه‌جانبه در مواجهه ما و غرب مهیاست. بدون شناسایی «تهدید»‌ها و «فرصت»‌های واقعی در مواجهه با غرب، نخواهیم توانست «راهبرد»‌های مؤثری در این صحنه رقابت داشته باشیم و بدیهی است که در چنین شرایطی، «چشم‌انداز» روشنی برای پیروزی و کامیابی در انتظارمان نخواهد بود. نگاهی گذرا به پیشینه تجربه‌های ما برابر غرب به‌روشنی گواه این مدعاست.